

Halve Zolenlijn

Wandelen rond, over en langs vm spoorbaan door de Langstraat

Waalwijk-Den Bosch - door lintdorpen en moerassen

De Langstraat is een langgerekte, vruchtbare kleistrook tussen de Maas in het noorden en een laagte in het zuiden (Baardwijkse Overlaat) die bij hoog water steevast onder liep. De kleistrook wordt aan beide zijden beschermd door oude dijken met 'wielen': restanten van dijkdoorbraken en overstromingen. In de kleistrook ontwikkelden zich lange lintvormige nederzettingen, zoals Waalwijk, Nieuwkuijk en Vlijmen. Langs de oude straatweg is deze historische lintbebouwing goed bewaard gebleven.

In de Langstraat, met name Waalwijk, kwam in de 19e eeuw de leer- en schoenindustrie tot bloei. In de jaren '60 stortte de industrie in: concurrentie uit lage lonenlanden. Van al die schoenfabrieken zijn er nog maar enkele over. In Waalwijk staat nu het Nederlands Leder- en Schoenenmuseum.

De wens om de Langstraat te ontsluiten met een spoorlijn was er al vroeg, maar de moerassige omgeving hield de aanleg tegen. Die moerassen hadden bovendien een militaire functie als inundatiegebied. Sowieso zou het overbruggen van de Baardwijkse Overlaat en de moerassen rond Den Bosch, zoals de Moerputten, grote investeringen vergen.

Pas in 1890 kwam de Langstraatspoorlijn in gebruik, aangelegd door de Staat. Het spoor kreeg de bijnaam Halve Zolenlijn, een verwijzing naar de schoenindustrie en het feit dat het uiteindelijk een enkelsporige lijn werd, terwijl dubbelsporig was gepland. Het spoor liep echter te ver van de lintvormige bebouwing langs de straatweg, waar de stoomtram en de autobus betere alternatieven boden. In 1950 staakte het reizigersvervoer, in 1972 het goederenvervoer. In 1988 waren de sporen opgebroken. Ook de bruggen zouden gesloopt worden, maar hiertegen kwam groot verzet. De bruggen werden gerestaureerd en vormen nu monumentale onderdelen van het Halvezolenpad, het fiets- en wandelpad dat op het tracé is aangelegd.

Routebeschrijving

Routebeschrijving

Start: Waalwijk bushalte 'RKC-stadion', pal naast het Halvezolenpad. Stadion ligt aan de overzijde. Links rode fietspad op en de oude spoordijk volgen, brede bermen, houd links. Pad stijgt langzaam en komt uit bij de Baardwijkse Overlaat. We kruisen die via de oude spoorbrug (KP1).

Hierna spoordijk volgen, we kruisen nog twee korte ijzeren bruggen die vroeger deel waren van de oorspronkelijke lange brug. Het monument On top of the World markeert een vm. overgang (nu tunneltje) met molen en wachtpost (KP2).

We slaan hier rechts de dijk af via fietspad en komen op de hoofdweg (Eindstraat), hier links aanhouden en na 100 m bij tweesprong rechts houden (Kleinestraat). Uitlopen tot rotonde en na oversteek rechtdoor via voetgangersdoorgang die uitkomt op de Grotestraat: de oude straatweg met lintbebouwing (KP 3).

We volgen deze interessante straat 2 km lang. Halverwege passeren we de St. Lambertuskerk (1954, de oude kerk was tijdens WO II in puin geschoten) en het ruime Raadhuisplein. Aan het einde van de Grotestraat, bij uitspanning De Remise (de remise van de stoomtram lag aan de overkant) rechtdoor, Grotestraat wordt hier Bosscheweg. Na 400 m eerste straat rechts (Kooiweg), deze komt na 400 m - na de coupure - uit op de Meerdijk, hier links het karrenspoor onderaan de dijk nemen (KP4). NB: je kunt ook over de dijk lopen, met beter uitzicht, maar veel fietsers.

Na 600 m buigt de dijk naar links, hier nieuw pad rechtdoor nemen (natuurgebied Driewiel, KP5). Na klaphek wordt pad verhard, we komen weer uit bij de dijk. Hier rechtdoor smalle paadje rechts van fietspad nemen. Vlak voor het einde van een waterloop links omhoog en over de dijk verder. We passeren links huizen van Nieuwkuijk en daarna molen Emma met uitspanning (KP 6).

Hierna weg oversteken en dijk onderlangs volgen via het onverharde pad. We passeren het terrein van het schuttersgilde St. Joris en komen aan bij twee grote steenklompen. Hier links weer de dijk op naar het fietspad, waar een derde steenklomp ligt. Aan de overzijde van de weg in de berm een hoge hardstenen paal en achter de dijk een grote waterplas (Nieuwkuijkse Wiel, KP7).

We volgen het fietspad rond het wiel. Bij wk 21 rechts afdalen naar onverhard pad in bos, onderaan links aanhouden en verderop bij Y-splitsing rechts onderste pad aanhouden, dit buigt naar rechts en 100 mtr na de bocht eerste pad links. We lopen door een rabatbos (KP 8).

Aan het eind rechts en via open veldje pad uitlopen en dan links, pad komt weer uit op de dijk. Hier oversteken en rechtdoor fietspad nemen de dijk op. Eenmaal daar weer onverhard pad onderlangs nemen. We passeren een uitkijkplatform op de dijk. Pad onderlangs loopt na ca 400 m omhoog naar de dijk. Deze verder volgen. Na 300 m smalle weg oversteken (Lavendelweg), en na nog eens 500 m drukkere weg oversteken (Vendreef). Dijk buigt naar links en kruist na 250 m een onverharde dijk: de spoordijk naar Den Bosch. Rechts de spoordijk op.

NB: stukje rechtdoor kom je in centrum van Nieuwkuijk met horeca.

Na 300 m over de spoordijk korte spoorbrug over de Bossche Sloot, een oude turfvaart. Verder de spoordijk volgen, na 1200 m komen we aan bij de Moerputtenbrug (KP 9). Deze magnifieke brug over en hierna de spoordijk nog ca 650 mtr volgen tot we voor ons een klaphekje zien. Hier rechts bij wandelpaaltje de dijk af, pad door ruigte komt uit op verharde weg (Deutersestraat, 100 m links bij vm overweg staat wachtpost 39). Route gaat schuin links aan de overkant van de weg verder, bij wandelpaaltje rechts smal pad onderlangs de spoordijk. Na 400 m trappetje de spoordijk op en deze verder volgen. Na 500 m verder over spoordijk/fietspad. Na 300 m spoordijk verlaten via doorsteek links naar hoofdweg (Henri Dunantweg), deze oversteken en dan rechts via trottoir en brug over Ringweg tot volgende kruising met verkeerslichten (Vlijmenseweg); weg oversteken, aan overzijde rechts nogmaals oversteken en dan schuin links voetgangersstraat inlopen (Hoflaan), langs een vierkante vijver (Hofvijver), tot een plein met uitspanningen en een bierbrouwerij. Recht voor ons de trap van de 'groene' Paleisbrug (KP 10).

Voor de trap links plein op lopen, daarna links loopbrug over water en meteen rechts pad langs water uitlopen. Dit is het nieuwe Paleiskwartier (KP 11). Na de waterpartij even rechts (Hugo de Grootlaan) en dan eerste links (Het Rechte Pad, met rechts nieuwe Paleis van Justitie). Aan het eind rechts (Leeghwaterlaan). Na 100 m entree van station Den Bosch. Einde wandeling.

Praktische informatie

Zie Parkeren en OV. Opzet route: heen met de bus naar startpunt en terug wandelen naar Den Bosch

Deze wandeling staat in de wandelgids **Wandelen rond oude spoorlijnen**, uitgegeven door Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig. Auteur Kees Volkers is historisch geograaf met een voorliefde voor oude spoorlijnen. De gids is te bestellen op www.gegarandeerdonregelmatig.nl.